

Första läsningen: **1 Mos 2:7-9; 3:1-7** (*Skapelsen och syndafallet*)

Första läsningen går rakt på sak: människan är skapad och förlorad på samma gång. Hon gjordes av samma ”jord” som övriga levande varelser i paradiset (v. 7), d.v.s. hon är en del av ekologin, men hon kan i motsats till djuren *förhålla sig* till sin existens, bejaka den genom att leva i samklang med sin natur eller förintä och förneka den genom att synda. Paradiset med ”alla slags träd” står för den värld av möjligheter och resurser som ligger för våra fötter. De är både goda, vackra och tillåtna (v. 9). *Livsträdet* håller dig ung. Vid *det giftiga trädet* kan man tillägna sig inte bara det goda utan även det onda (kunskap om gott **och ont** och frestelsen och möjligheten att rucka på gränsen och spela Gud). Det trädet ska undvikas – se, din religion har bara ett enda bud! Men paradiset har en tunga med en *eld från helvetet* (Jak 3:6). Den smickrar din fåfänga, vill göra dig till mer än vad du är och genast komma på fall. Är det ditt liv i onödig lyx som har gjort dig högmodig? Skulle han verkligen vilja sätta gränser för MIG?

Andra läsningen: **Rom 5:12-19** (*Där synden blev större, där överflödade nåden än mer*)
Alternativ, kortare läsning: Rom 5:12, 17-19

”Du yrar, Paulus. Din stora lärdom gör dig galen” (Apg 26:24) sade den romerske ståthållaren Festus, som inte begrep ett ord av Paulus lära. Paulus är svår vilket även Petrus medger (2 Pet 3:15-16), men hans poäng här är kristallklar: ingen synd som vi, Adams barn och likar, kan begå är så stor att inte Guds kärlek och förlåtelse överträffar den. För varje moralisk sjukdom finns det läkemedel i Kristus. Hans kors är *det nya Livsträdet*. Han öppnar porten till det paradiset vi miste genom vår synd och ”arvskulden”, vårt kollektiva tillstånd (*Katolska kyrkans katekes*, nr 386-412).

Evangelium: **Matt 4:1-11** (*Jesus fastar i fyrtio dagar och blir frestad*)

Rikedomen är porten som *den falska stoltheten* använder när den tar sig in i själen. Du *har* mycket och vill därför anses *vara* mycket. Den fattige hälsar bugande för dig – du nickar avmätt till svar. Satan vill smickra Jesus. Jesus ska väl kunna unna sig något och ha rätt till lite service i den här gudsförgätna hålan – han är ju Guds Son! Eva och Adam – och vi, deras barn – var lätta att lura. Varför inte Jesus?

Jesus vet att frestelserna är *attacker mot hans kärlek till Fadern*, mot Israels viktigaste bud (5 Mos 6:4 f). De svar han ger är alla hämtade från de kapitel som följer på och förklarar detta bud i Femte Moseboken (8:3; 6:16; 6:13). Både Jesus och djävulen kan Bibeln, men Jesus förstår Bibelns *mening*: Gud älskar oss. Vi kan tålmodigt och tillitsfullt invänta hans hjälp. Djävulen kan hela Skriften men saknar kärlek. Han kunde bli hedersdoktor i teologi, men hans kunskap är tom och destruktiv. Att magen är tom och fötterna gör ont är dock inget argument mot Guds godhet. Djävulens erbjudande om kejsarvärdighet kastas tillbaka i ansiktet på honom själv. Den *nye Adam* ger honom det NEJ han är värd.

MÅNDAGEN FÖRSTA VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **3 Mos 19:1-2, 11-18** (*Du skall döma din nästa rätt*)

Karl Marx påstod att religion var *opium för folket*, ett sätt att droga de fattiga i deras sociala misär utan möjlighet till förändring. Dagens första läsning bevisar motsatsen. Att vara helig handlar om solidarisk uppriktighet och respekt för varandra. Att hålla Guds bud ger social rättvisa. Gud är de svagas försvarare. Att ”frukta” honom betyder att vörda den rättvisa han står för. På en filosofisk nivå instämmer vi alla i de vackra orden, men bakom vår vänliga fasad gömmer sig ett kaos av egocentricitet som vi inte vill se. Fastetiden vill hjälpa oss att – med den gode Guden vid handen – ta itu med det.

Vi låter gudlösa människor få inflytande över oss, och snabbt blir vi som de. Vi säger ständigt ”fan” och ”herregud” och orden betyder inget längre. Vi skrattar med när man skojar om heliga ting. Vi gottar oss i tvetydigheter, kopplar av till filmer där Guds bud överträds som underhållning, sjunger med i sånger som förhärmligar det demoniska: otrohet, lögn och svek. Vad Gud tänker om *detta* opium bekymrar oss föga. Du borde hellre byta jobb än stanna kvar i en arbetsmiljö där du dras med i sådant. Du blir ofri, lidelser och låga begär tar över. *Avunden*, denna hemliga och sällan erkända synd, gör dig oempatisk, svartsjuk, irriterad, misstänksam, gnällig, odräglig, och den smittar av sig på dina barn. Du kristna själ, **så älskad av Gud**, bryt upp från denna miserabla livsstil. Guds närhet förvandlar dig. *Du skall älska din nästa som dig själv* (v. 18).

Evangelium: **Matt 25:31-46** (*Vad ni har gjort för någon av dessa minsta, det har ni gjort för mig*)

Det sägs att vår nuvarande påve, Franciskus, ibland ger sig ut i Roms fattigkvarter inkognito för att se hur det är fatt där. I de gamla folksagornas värld tänkte man sig att aposteln Petrus, den förste påven, ibland vandrade omkring klädd i enkla kläder. Vandraren *Sankte Per* föraktades av de giriga som hade sitt på det torra men välkomnades och fick husrum hos dem som hade det trångt. Så ”går” **Gud själv** omkring bland oss.

När den helige Martin (Mårten) delat sin mantel med den huttrande tiggaren i snön, såg han sedan i sin dröm om natten att tiggaren var Kristus själv. Om du verkligen är kristen så lever du i förväntan om att *Människosonen* (v. 31) när som helst kan möta dig i vardagen, förklädd som hjälplös medmänniska, för att ge dig en chans att göra gott. Jesus är väl dold, kanske i den du minst trodde skulle behöva dig (därför blir alla så förvånade i dagens text!). Den du tror är rik är fattig på många sätt. Den populära är ensam och ödslig inombords. Den duktige känner sig totalt värdelös. Du räcker någon en hand, säger ett vänligt ord, ler mot någon utan ord. För dig är det kanske inget speciellt, du minns det inte efteråt men det räddar ett liv! Ingen i dagens evangelium döms för *fel* de gjort utan

bara för det goda de *inte* gjorde. Jesus letar inte fel, han *letar rätt* och vill helst försvara oss. Vilken olycka om han inte hittar något gott i våra liv!

Var inte rädd... Du är dyrbar för mig, jag ärar och älskar dig (Jes 43:1, 4).

TISDAGEN FÖRSTA VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **Jes 55:10-11** (*Mitt ord skall utföra det som jag sänt ut det till*)

För oss vuxna, skandinaviska trafikanter är regn och snö inte det vi uppskattar mest. I Bibelns värld är molnens gåvor synonyma med välsignelse, fruktbarhet, liv, hopp. Myriader av små droppar av nåd ger sig iväg på Guds befallning – likt hans änglar – för att utföra Skaparens livgivande arbete: det ska finnas *bröd* till människornas barn. Allt växer och sträcker grenarna mot himlen. Utsädet gror medan vi sover, vi behöver bara tacka och ta emot (Mark 4:27). Så är det också med Guds Ord till världen. Det utför vad Gud vill, väcker trons gåva i oss, vi ser världen i nådens färger och sträcker oss i tacksam bön upp mot Gud. Våra ådror sjuder av Andens liv. Vi är kyrkan – Kristi blodomlopp i världen. Att Gud vill göra oss till fruktbarande gåvor visade han själv genom att låta Jesus bli *bröd för världen* i eukaristin. Även vi ska bli bröd. Får Ordet utföra Guds uppdrag genom oss? Eller föll de dyrbara dropparna på en klippa där inget kunde växa? Var jag så proppfull av mig själv och mina egna planer då Gud försiktigt bankade på mitt hjärtas dörr att jag inget hörde? Har jag tappat den kontakt jag en gång hade med Andens röst, som ekar i mitt samvete? Han är tålmodig. Vatten urholkar stenen. Is smälter till sist. Fastans trista dagar bereder våren i mitt hjärta. Min goda vilja växer och välsignas.

Evangelium: **Matt 6:7-15** (*Så skall ni be*)

Herrens bön, Fader vår, den viktigaste bönen i kyrkan, förklaras ingående i *Katolska kyrkans katekes* nr 2759-2865. Hedningarnas gudar var distanserade, man försökte smickra dem med långa hederstitlar för att vinna deras uppmärksamhet. Vi kristna står inte i audiens inför en kall världshärskare som *kanske* vill oss väl. Vi springer till vår kära Faders famn och han är helt fokuserad på vad vi säger, även om vi säger fel. Vi vill be rätt och gör så gott vi kan. Vi katoliker ber ofta långa litanior och upprepar många ord, som i rosenkransbönen, men det sker inte för att få Guds uppmärksamhet utan för att skärpa vår egen.

Fader vår innehåller i Matteus version sju böner. Bara en av dem lyfts fram och förklaras efteråt: den om att vara beredd att förlåta. Vår bön är utan verkan om vi är obarmhjärtiga mot vår nästa, för även han eller hon har sin plats i Guds famn. Det finns många som jag inte kan se där i Guds knä, förlåtna, bekräftade, accepterade, dessa som jag inte gärna ger beröm. När andra gör det säger jag inte emot, men tiger. Jag hälsar pliktskyldigast på dem. De står inte i min förbönslista. Jag skulle inte frivilligt äta middag med dem. De figurerar inte i din föreställning om himlen. Råkar vederbörande illa ut känner jag ett lätt behag och tänker: ”Ja så går det”. Det är fruset och hårt när hjärtat är av sten. Jag ser inte

ens hur stor stenen är. Guds ande arbetar på djupet, tålmodigt, försiktigt, som snön och regnet. En dag spirar något oväntat. Det blir säd och bröd. Ovän blir vän. Vi delar brödet och himlen.

Vem känner sina fel? Fria mig från synder jag inte vet om (Ps 19:13).

ONSDAGEN FÖRSTA VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **Jon 3:1-10** (*Folket i Ninive vände om från sin onda väg*)

En profet vid namn Jona från 700-talet f.Kr. omtalas i 2 Kung 14:25. Om han är identisk med den profet vi hör om här vet vi inte. *Ninive* står i Gamla testamentet för den värsta tänkbara fienden, värre än Egypten, ty från Egypten befriades man, men av de tio nordliga stammarna som omkring år 722/721 f.Kr. till stor del fördes bort i fångenskap av detta folk återvände knappt någon. Ninive var Gudsfolkets mest brutala motståndare, analogt med vår tidsålders Nazityskland. Därför behövs det här inga detaljer om de synder Gud vill straffa Ninive för. Så mycket mer *provocerande för vanligt tänkande* är denna bok som visar hur ofattbar stor **Guds nåd** kan vara. Vi i dag låter prästen teckna oss med lite aska på pannan när *vår* fyrtiodagars fasta börjar, men Ninives kung satte sig i askan. Folket trodde direkt på Jona. Även barnen, ja djuren, skulle fasta. Så här har aldrig Israel eller kyrkan fastat! Inse din ringhet, du som nu avstår från något dessa dagar: andra vördar Gud långt mer än du. Människor med ett förflutet långt värre än ditt uppnår försoning med Gud direkt. Du som äger hela trosskatten måste ställa dig längre bak i kön. Du saknar ödmjukhet: *Den som får litet förlåtet visar liten kärlek* (Luk 7:47). *Sannerligen, tullindrivare och horor skall komma före er till Guds rike* (Matt 21:31). Det är på gränsen till outhärdligt. Så var det också för Jona (Jon 4:1).

Evangelium: **Luk 11:29-32** (*Inget annat tecken än Jona-tecknet*)

I söndags hörde vi i evangeliet hur Jesus kämpade mot Satans frestelser i öknen. En av dem var att kasta sig ner från tempelmuren och bli uppfångad av änglar och bevisa för världen att man är den utlovade Messias. Jesus vägrar att ställa upp på sådana ”tecken”, att utsätta Gud för ett laboratorieexperiment. Sådana tecken skulle imponera på massorna (och bli gnistan till uppror mot romarna, med kaos och blodbad i släptåg) men de förändrar inte människornas hjärtan, och det är vad Messias har kommit för – precis som en gång Jona. Jesu predikan (och de många sjuka han hjälper) borde vara bevis nog för den som vill se Guds löften uppfyllda. Med ”Jonatecknet” verkar Jesus här i Lukasevangeliet avse Jonas *predikan* (annorlunda hos Matteus, se Matt 12:39 f). Jesus vänder Jona mot sitt eget folk. De borde känna *skam*. De fruktade niniviterna omvände sig (som många tyskar efter andra världskriget) och vann Guds nåd, men Israel förblev förstocket. Istället för att inse sin synd ville man ha ”bevis” för att Jesus var Messias. Drottningen av Saba (1 Kung 10:1f; 2 Krön 9:1 f) gav sig ut på en lång och farlig resa för att lyssna till kung Salomos vishet. Här står Jesus, den *Davids son* som är långt mer är

Salomo, den *profet* som är långt mer än den effektive predikanten Jona, rakt framför dem, och ändå vill de inte tro. Förargas du över judarna? Hur mycket värre är inte vi kristna som har tillgång till hela hans nåd, till evangeliet och sakramenten, och *inte ens ids gå till bikt i fastetid*.

Människosonen har kommit för att söka efter det som var förlorat och rädda det (Luk 19:10).

TORSDAGEN FÖRSTA VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **Est Gr C:12, 14-16, 23-25** (*Jag har inte någon hjälpare utom dig, Herre*)

Esters bok är en skrämmande påminnelse om den pyrande *antisemitism* som kan blossa upp överallt. Dagens läsning är också relevant nu i fastetiden för att den undervisar om *bön*. Ester är judinna, gift med den persiske kungen (= ”lejonet” i v. 24) i likhet med ett stort antal andra utvalda skönheter. Honom ska man inte störa i onödan, det kan kosta en livet, men judarna i riket hotas av en planerad *förintelse*, och bara Ester kan påverka kungen. Hon är alltså i ett läge där hon endast har Gud att hoppas på. Egentligen önskar hon inte att kungen ska ”hata” förföljarna eller att de ska ”förgås” som hon säger (v. 24) utan bara att folket räddas och att ingen ska starta nya pogromer. Varenda människa som dödas är *ett fall för mycket*. Ester påminner om de hundratusentals kvinnor som i dag utnyttjas, säljs, köps, hotas, våldtas, stympas och behandlas som en vara i en värld av män utan nåd.

Evangelium: **Matt 7:7-12** (*Den som ber, han får*)

När fiskarna på Galileiska sjön kom i land med sina båtar så stod det antagligen hungriga barn och väntade. Det kunde lätt hända att några *ormar* hade fastnat i näten. De var oätbara (och förbjudna som mat enligt 3 Mos 11:42 f, och – ännu värre – i Gamla testamentet förknippade med avgudadyrkan). Att ge sitt barn en orm (v. 10) vore extremt hjärtlöst. För ett mycket hungrigt barn kan en sten likna ett bröd. Att lura ett sådant barn vore en oförlåtlig kränkning (v. 9).

Hos profeten Jesaja säger Gud (Jes 58:7,9): *Dela ditt bröd med den hungrige. Då skall Herren svara när du kallar*. Varför skulle Gud höra din bön när du bultar på hans dörr (v. 8) om du inte ser de många bredvid dig som bultar ännu hårdare för att de saknar mat till sina barn? Det är fastetid nu. När ska jag börja bry mig? Gud är god, även mot de onda (v. 11), men är det rätt av dig att bara be för egna behov? Ester (se ovan) bad för hela Guds folk. Hon bad om *kraft inför sitt livsfarliga försök att rädda det*. Det är bra att du ber, men du kan *be bättre*. Att be ”i Jesu namn” är ingen trollformel som ska garantera bönhörelse utan yttryck för att man vill be med hans sinne, enligt hans hjärta, på hans uppdrag, i förening med hans intentioner.

Ni ber, men får ingenting därför att ni ber illa; ni vill bara tillfredsställa era begär (Jak 4:3).

FREDAGEN FÖRSTA VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **Hes 18:21-28** (*Jag har inte lust till den ogudaktiges död*)

Judarna i den babyloniska exilen på 500-talet f.Kr. fick smaka på följderna av sina faders brott mot förbundet med Gud. Jerusalem var förstört och de själva var fångna och satt i ovisshet inför framtiden. Föreställningen om en kollektiv skuld som bars i flera generationer (2 Mos 20:5-6; 34:7; 2 Sam 12:13 f) var stark i gudsfolket, men även vissheten om individuellt ansvar inför domen (jfr 5 Mos 24:16; Jer 31:29-30; 2 Kung 14:6). Det kändes hopplöst att nu försöka leva ett bättre liv än sina förfäder, om man ändå bar deras straff. Hesekiel försäkrar sina besvikna landsmän om att Gud lönar och bestraffar varje enskild människa för sig. Det är alltså inte meningslöst att hålla Guds bud utan rentav viktigare än någonsin. *Skulle jag önska den gudlöses död?* frågar Gud i v. 23. Här går en tanke till *Katolska kyrkans katekes* (nr 2267) som försöker motverka *dödstraff*. Vi kan alla förändras (se nedan).

Vi begår en synd när vi säger att Gud låter oss lida mer än vi förtjänar, att Gud antingen inte kan eller inte vill hjälpa oss (det så kallade teodicé-problemet) Att förbittrad vända ryggen åt Gud eller till och med dö oförsonad med Gud är fruktansvärt tragiskt. I grunden är det blasfemiskt. Det är bättre att göra som *Job*: klaga men fasthålla sin tro (Job 1:21), fråga kritiskt men inse sin begränsning och inte döma Gud (Jes 55:8-9). Jesus på korset skrek ut sin förtvivlan men överlämnade sig också i Faderns händer (Mark 15:34; Luk 23:46).

Evangelium: **Matt 5:20-26** (*Gå först och försona dig med din broder*)

De ytligt rättfärdiga (v. 20) vill hålla lagen om att inte döda (2 Mos 20:13) men samtidigt kunna bryta lagen *litet grann* genom ord som tar död på vänskap. Jesus vill föra oss till roten av vårt hat: ”Vrede” (v. 22) är ingen synd när det bara rör sig om vår naturliga motvilja mot något ont som håller på att ske (*Katolska kyrkan katekes*, nr 1765). I den meningen var Jesus själv ”vred” på människornas förstockade ondskas (t.ex. Mark 3:5) eller på sjukdomars ödeläggelse av *Guds avbild*, människan (Mark 1:41). I ”helig vrede” rensade han templet (Mark 11:15-17). Vrede som en av *de sju huvudsynderna* är däremot att frivilligt önska ont över någon. Den springer ur samma rot som mord och är därför en allvarlig synd (*Katolska kyrkans katekes*, nr 1866, 2259, 2262, 2302). När Jesus talar om ”rådet” som ska döma (v. 22) menar han ungefär: ”Den som gör så där borde hamna i *Högsta domstolen*”. ”Fängelset” i v. 25-26 är inte helvetet utan tydligen ett tidsbegränsat renande (det vi katoliker kallar *skärselden*). *Din broder har något otalt med dig* (v. 23). Vad det är vet du bäst själv. Om du låter det fortsätta att förgifta er relation blir även din

glädje i Gud skadad. Gör något åt det, något konkret, *gör det*. Du kan be prästen om förslag under bikten.

Förslag till fredagsoffer: Be korsvägsandakten – helst i församlingens andakt – för någon som du har det svårt med. Be vid varje station för denna människas frälsning!

LÖRDAGEN FÖRSTA VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **5 Mos 26:16-19** (*Ett folk som är helgat åt Herren, din Gud*)

Vi har nu försökt fasta – på var sitt sätt – under mer än en vecka. Den som vill omvända sig till Gud möter genast problem. Man bombarderas av tvivel på om man nu fastar på rätt sätt. Man kanske misslyckas med sina föresatser. Det enda avgörande, det som behagar Gud, är **viljan och riktningen** vi går: vi *ber om hans hjälp att fasta* och vi rör oss i hans riktning, bort från synden och alla likgiltigheter.

Gud vill vara viktig för oss. *Alla* hans bud hjälper oss på vägen till himlen och ska därför hållas (v. 18). Dina brister, svagheter och yttre problem är inte avgörande, utan att du *av hela ditt hjärta och med hela din själ* (v. 16) vill följa Gud. Du är hans *dyrbara egendom* (v. 18) och han ska *upphöja dig* (v. 19). Raka motsatsen till vad djävulen vill: att få dig att känna dig *värdelös* och *förnedra dig* med alla sina vidriga lockelser. De som låter honom styra förvirras och skadar sig själva. Synd ger mersmak, precis som knark. Vi avtrubbas. En man i Spanien biktade sig troget under 20 år men aldrig föll det honom in att bekänna att han misshandlade sin fru. Tillståndet kallas *syndasömn*. Risken finns att man vaknar upp i avgrunden.

Evangelium: **Matt 5:43-48** (*Var fullkomliga, så som er fader i himlen är fullkomlig*)

Jesu bud i Bergspredikan (Matt kap. 5-7) kan inte göras till lagstiftning i en värld där hat, våld och förvirring gör att vi behöver strafflagar, domstolar, polis, militär och fängelser. Buden är *kärlekens lag*, en inre vilja att göra extra gott, *mer rätt än rätt*, i tacksamhet mot Guds faderliga godhet. Gud älskar oss och vi vill likna vår Fader som är *fullkomlig* (v. 48; jfr motsvarande ställe hos Lukas, där istället ordet *barmhärtig* används, Luk 6:36 – Guds fullkomlighet *är* hans barmhärtighet!). Medeltidens ideal *imitatio Dei* (att efterlikna Gud) är precis vad Bergspredikan vill uppmana till. Guds kärlek till *hans* fiender syns i naturens överdådiga generositet, där sol och regn ges åt alla oavsett vad de gjort (v. 45). Jesus lät sig korsfästas för vår skull – varenda synd ville han sona, och så tog han emot hammarslag efter hammarslag. Samtidigt bad han för oss, sina bödlar (Luk 23:34; jfr Rom 5:8).

Att be för sina förföljare kan låta enkelt – tills man försöker! Vi förhårdade människor sparar vår vänlighet till dem som ”förtjänar” den eller tills vi kan tjäna på den (v. 46). Det är *hedningarnas* mentalitet. Den helige *Justinus* från 100-talet citerar en textvariant där det i denna vers står ”hororna” istället för hedningarna (Apol. 1, 15). I en värld där allt

verkar kunna köpas och säljas är Guds nåd inte beräknande utan gratis, trogen och givmild. Den gör oss givmilda.

Du skall vara fläckfri inför Herren, din Gud (5 Mos 18:13).
